

การบูรณาการคุณธรรมในการสอนเพศศึกษาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

Integration of Moral Values into Sex Education Teaching
for Secondary School Students

นวรรตน์ รัญญศิริ

บทคัดย่อ

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในชั้นเรียนจำนวน 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของแคทโวล บลูม และมาเซีย 2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลเลิฟของ รศ.ดร.เอมอัชมา วัฒนบุรานนท์ และ 3) รูปแบบการเรียนการสอน “คุณธรรมนำความรู้” ของ ดร.อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา ซึ่งผู้เขียนได้นำมาบูรณาการในการสอนเพศศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา การจัดการเรียนรู้ได้แบ่งเป็น ชั้นนำ ชั้นสอน ชั้นสรุป โดยเลือกกิจกรรม สื่อต่าง ๆ ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งรูปแบบหลักที่ใช้ในการเรียนการสอนนั้น ประกอบด้วย การฝึกสมาธิ การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม การเห็นคุณค่าของรายวิชา การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น โดยเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ รวมถึงผู้สอนควรเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้เรียน ทั้งนี้การบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องใช้เวลาประกอบการพิจารณาด้วย

คำสำคัญ: การบูรณาการคุณธรรม และ การสอนเพศศึกษา

Abstract

The instructional models to improve classroom moral values consist of 3 types: 1) the Instructional Model Based on Affective Domain by Krathwohl, Bloom, and Masia; 2) the LOVE MODEL by Associate Professor Dr. Aim-utcha Wattanaburanon; and 3) the “Morality Ahead Knowledge” principle by Dr. Art-ong Jumsai Na Ayudhya, which has been integrated by the researcher into the teaching of sex education for secondary school students. The instruction was divided into the introduction, presentation, and conclusion, respectively, with interesting activities and media suitable for secondary students drawn from various sources. The main types of instruction consist of meditation, idea sharing including Q&A, merit recognition of sex education, and recognition of one’s own and others’ self-worth. The instruction used the learner-centered approach and cooperative learning, and highlights the teachers as a role model for the students. However, the duration of the course must also be considered for such integration to work effectively.

KEYWORDS: INTERGRATION OF MARAL VALUES AND SEX EDUCATION TEACHING

บทนำ

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องที่ไม่ต้องปกปิดอีกต่อไป วัยรุ่นกล้าแสดงออก และแสดงความคิดเห็นในเรื่องเพศมากขึ้น แม้จะมีการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษากันอย่างกว้างขวาง มีสื่อจำนวนมากต่างช่วยกันรณรงค์เรื่องเพศศึกษาที่ปลอดภัยก็ตาม แต่ก็พบว่า วัยรุ่นไทยยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และมีทัศนคติในเรื่องเพศที่อาจนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้ รวมถึงยังคงมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอยู่จำนวนมาก

ข้อมูลจาก องค์การอนามัยโลก เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2557 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2557) พบว่า คนไทย ติดอันดับ 5 ของอาเซียน ท้องในวัยเด็ก โดยอายุต่ำสุดอยู่ที่ 8 ปี มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเฉลี่ย 13-15 ปี (จากเดิมเฉลี่ย 18-19 ปี) นอกจากนี้ในปี 2558 พบว่าการระบาดของโรคติดเชื้อเอชไอวีในประเทศไทยไม่ลดลง และมีสัญญาณเตือนว่าแนวโน้มการเพิ่มสูงขึ้นของการติดเชื้ออาจย้อนกลับมา จำนวนผู้ป่วยเอดส์เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า กลุ่มอายุที่พบผู้ป่วยเอดส์มากที่สุดคือ 30-49 ปี รองลงมาคือ 15-29 ปี

มากกว่า 50 ปี และอายุ 0-14 ปีตามลำดับ และพบในผู้ชายมากกว่าผู้หญิง สาเหตุการติดเชื้อมาจากการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด (กองควบคุมโรคเอดส์ สำนักอนามัย, 2558)

จากสถิติต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น มีองค์ประกอบหลายด้าน เช่น สื่อ ครอบครัวยุคใหม่ สภาพแวดล้อม ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับตัววัยรุ่นเองว่าเห็นคุณค่าในตัวเองเพียงใด มีความยับยั้งชั่งใจมากน้อยแค่ไหน รู้จักคิดถึงผลที่ตามมา ผลเสีย ถูกผิด ควรไม่ควร และควบคุมอารมณ์ตนเองได้มากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นตอนต้น หรือกำลังอยู่ในช่วงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างมาก หากในช่วงของการเปลี่ยนแปลงนี้วัยรุ่นได้รับสิ่งกระตุ้นที่ผิด หรือไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนทั้งในด้านวิชาการ และคุณธรรม อาจส่งผลให้เกิดการดำเนินชีวิตที่ผิดพลาดตามมาอย่างไม่คาดคิด

ในปัจจุบัน การศึกษามุ่งให้เด็กเป็นคนเก่ง มีความรู้รอบตัวมากมายหลายเรื่อง แต่ปรากฏว่าหลายครั้งที่ความรู้เหล่านั้นไม่อาจช่วยให้พวกเขาเอาตัวรอดได้ในวิกฤติจากสถานการณ์จริง การสอนให้เด็ก ๆ เก่งอย่างฉาบฉวยแต่ขาดมโนสำนึกแห่งความดีงามนั้นเท่ากับกำลังสร้างภาพในอนาคตที่อันตรายและน่ากลัวให้แก่สังคม สังคมของเราต้องการคนดี เพราะคนดีเท่านั้นที่คิดจะช่วยเหลือผู้อื่น สังคม ประเทศชาติ และโลก เด็ก ๆ ต้องการความรัก ความเอาใจใส่ เพื่อจะได้เติบโตขึ้นมาสู่ความเป็นเลิศของมนุษย์ มีใช้ข้อมูลความรู้มากมายที่ครูพยายามป้อนให้กับเด็กๆ เพื่อจำไปใช้ในเวลาสอบ (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2557)

สภาพปัญหาที่พบในห้องเรียนที่ผู้เขียนได้ศึกษาจากการสอนในชั้นเรียน โดยการสังเกต การพูดคุย การตอบแบบสอบถาม การแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกผ่านการเขียนบันทึกของนักเรียน ตลอดภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2557 2558 และ 2559 ที่มีการเรียนการสอนเพศศึกษา พบว่า นักเรียนให้ความสนใจในเรื่องเพศค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในเพศชาย ซึ่งเป็นเรื่องดี แต่มักจะมีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม ความตระหนักถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นน้อย เนื่องจากบางส่วนเห็นเป็นเรื่องไกลตัว โดยเฉพาะเด็กผู้หญิง และบางคนที่รู้สึกไม่อยากเรียนเพราะรำคาญเพื่อนผู้ชายที่แสดงออกมากเกินไป เด็กผู้ชายมีความอยากรู้ อยากลองสูง เห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์หากเราป้องกันก็ไม่น่าเป็นปัญหา แต่ไม่มีการคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น ผู้หญิงเมื่อเป็นบุคคลที่ตนชื่นชอบก็มักจะแสดงออกอย่างเปิดเผย อยากใกล้ชิด และบางคนถึงขั้นยินยอมไปไหนมาไหนด้วยสองต่อสอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ หรือถูกล่อลวงอย่างมาก

ในการนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 220 คน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90) สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

ในโรงเรียน และผู้ปกครองบางส่วนได้ให้ความเห็นว่า การใช้แนวทางทางพระพุทธศาสนา มาเป็นองค์ประกอบหรือมาบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนในเรื่องเพศนั้นจะส่งผลดี กับนักเรียน ให้นักเรียนเป็นคนที่เก่งและเป็นคนดี มีจิตใจช่วยเหลือคนอื่น ไม่เบียดเบียน มีสติ สมานธิ ในการดำเนินชีวิต การเรียนรู้การข่มใจใจ การรักษาศีล 5 ละอายต่อบาป เนื่องจาก วัฒนธรรมต่างประเทศที่เข้ามามีบทบาทต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นค่อนข้างมาก รวมถึง สื่ออินเทอร์เน็ตที่สามารถเปิดใช้ได้อย่างกว้างขวาง

เสาวนีย์ พนิชโยวาท (2550) ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กล่าวถึงเพศศึกษากับคุณธรรมว่า การสอนเพศศึกษาเป็นวิธีการ หนึ่งที่จะให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ เกิดกตติกาในกลุ่ม รู้จักคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจ รวมทั้ง รับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการตัดสินใจนั้น หากมอง ผิดเพี้ยนเพศศึกษา กับ คุณธรรม ดูเหมือนจะ อยู่คนละขั้ว แต่มองลึกลงไปในเรื่องแล้วจะเห็นว่า ทั้งสองล้วนมุ่งให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีเหตุผล รับผิดชอบ รับผิดชอบต่อผลย่อมเกิดจากเหตุ และยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง ทั้งสองจึงสามารถบูรณาการกันได้โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

ดังนั้น การบูรณาการคุณธรรมในการสอนเพศศึกษาสำหรับเยาวชนนั้น จึงเป็นเรื่อง ที่ควรนำมาใช้สำหรับการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศ ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตของเยาวชน สามารถนำความรู้ไปใช้ในทางที่ถูกที่ควร คำนี้ถึงผล ที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น เห็นคุณค่าของชีวิตและรู้จักยอมรับความจริง ตลอดจน การมีความสุขที่ดีต่อไปในอนาคต

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในชั้นเรียน

รูปแบบการเรียนการสอนดังที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งรูปแบบที่ผู้เขียน คัดสรรมาได้แก่

1. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของแคทโวล บลูม และมาเซีย (Instructional Model Based on Affective Domain by Krathwohl, Bloom and Masia)

Krathwohl, Bloom and Masia (Bloom, 1956) ได้จำแนกจุดมุ่งหมาย ทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติหรือความรู้สึก และด้านทักษะ ซึ่งในด้านเจตคติได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้น ประกอบด้วย

1.1 ขั้นการรับรู้ (receiving or attending) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน โดยผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ในค่านิยมนั้นอย่าง ใสใจ เช่น เสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมนั้น คำถามที่ท้าทายความคิดเกี่ยวกับค่านิยมนั้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้ 1) การรับรู้ (awareness) 2) การเต็มใจรับรู้ (willingness) และ 3) การควบคุมการรับรู้ (control)

1.2 ขั้นการตอบสนอง (responding) ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้ออกแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ให้ออกทำตามค่านิยมนั้น ให้สัมภาษณ์หรือพูดคุยกับผู้ที่มีค่านิยมนั้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้ 1) การยินยอมตอบสนอง (acquiescence in responding) 2) การเต็มใจตอบสนอง (willingness to respond) และ 3) ความพึงพอใจในการตอบสนอง (satisfaction in response)

1.3 ขั้นการเห็นคุณค่า (valuing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น โดยผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดี เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เห็นโทษหรือได้รับโทษจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้ 1) การยอมรับในคุณค่านั้น (acceptance of a value) 2) การชื่นชอบในคุณค่านั้น (preference for a value) และ 3) ความผูกพันในคุณค่านั้น (commitment)

1.4 ขั้นการจัดระบบ (organization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน ซึ่งเมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น และมีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่น ๆ ของตน ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้ 1) การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น (conceptualization of value) 2) การจัดระบบคุณค่านั้น (organization of a value system)

1.5 ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (characterization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตนตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย โดยผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ดังนี้ 1) การมีหลักยึดในการตัดสินใจ (generalization set) และ 2) การปฏิบัติตามหลักยึดนั้นจนเป็นนิสัย (characterization)

การดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 5 ไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น ต้องอาศัยเวลาโดยเฉพาะในขั้นที่ 4 และ 5 ต้องการเวลาในการปฏิบัติ ซึ่งอาจจะมากน้อยแตกต่างกันไปในผู้เรียน

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลเลิฟ (LOVE MODEL)

รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอชฌา วัฒนบุรานนท์ ได้เป็นผู้สร้างและพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ โดยมีการพัฒนามาจากแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและแนวคิดทางพุทธศาสนา ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านความคิด ความรู้ ทักษะคติ และการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมสุภาพที่ดี ตลอดจนการเป็นผู้ที่มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ “โมเดลเลิฟ” เป็นโมเดลหนึ่งที่ใช้จัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ เพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้กับผู้เรียนในด้านความดี ความจริง และความรู้ปฏิบัติ ที่ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเรียนรู้ (Learning หรือ L) ขั้นเปิดใจ (Openness หรือ O) ขั้นเห็นคุณค่า (Value หรือ V) และ ขั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence หรือ E) โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการใช้โมเดลเลิฟ จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ตระหนักรู้ในตนเอง มีความรักความเมตตาต่อบุคคล และสรรพสิ่ง รอบข้าง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านจิตใจและปัญญา รวมทั้งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (เอมอชฌา วัฒนบุรานนท์, 2557)

เอมอชฌา วัฒนบุรานนท์ (2555) ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพศศึกษา โดยใช้รูปแบบ “ความรัก” หรือโมเดลเลิฟ เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตที่เรียนรายวิชาเพศศึกษาของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 80 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 คน ใช้แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 16 แผน ผลการวิจัยพบว่า หลังเรียน กลุ่มทดลองมีพัฒนาการดีขึ้นและดีกว่ากลุ่มควบคุมในด้านความดี ความจริง และความรู้ (ความรู้ในเนื้อหา ทักษะคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศ)

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษา โดยใช้รูปแบบ “ความรัก” อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ ควรมีนโยบายให้จัดการเรียนรู้โดยใช้ “รูปแบบความรัก” ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในรายวิชาต่างๆ ทุกรายวิชา และครอบคลุมทุกระดับชั้น เพื่อเน้นให้ผู้เรียนเกิด “คุณธรรมนำความรู้”

รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอชฌา วัฒนบูรานนท์ ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาควรนำโมเดลเลิฟไปใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขศึกษา สุขภาพและชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนมี “คุณธรรมนำความรู้” สู่การปฏิบัติ อันจะส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป นอกจากนี้ควรนำไปศึกษาวิจัยในทุกระดับการศึกษา

3. รูปแบบการเรียนการสอน “คุณธรรมนำความรู้” ของ ดร.อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา

ดร.อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา กล่าวว่า “รูปแบบการเรียนการสอนของคุณธรรมนำความรู้ นั้น เรามุ่งมั่นจะปั้นเด็กให้เป็นคนดีเหนือสิ่งอื่นใด ซึ่งคนดีจะเป็นคนเก่งได้โดยอัตโนมัติ” นอกจากนี้ ท่านได้ให้ความหมายของอุปนิสัยที่ดีงามไว้ 5 ประการ (คุณค่าความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์) ได้แก่ ความประพฤติชอบ ความสงบ ความจริง ความรักความเมตตา และการไม่เบียดเบียน ทั้งนี้ ผู้เขียนได้สรุปรูปแบบการเรียนการสอน “คุณธรรมนำความรู้” ของดร.อาจง ชุมสาย ณ อยุธยา ไว้ดังนี้

รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่จะนำเด็ก ๆ สู่ “คุณธรรมนำความรู้” ประกอบด้วย

- บทบาทของโลกภายนอก ได้แก่ บทบาทของรัฐบาล บทบาทของสื่อ (โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสื่อบันเทิงต่างๆ) บทบาทของศูนย์การเรียนรู้ (แหล่งการเรียนรู้ภายนอก) บทบาทของมหาวิทยาลัย

- บทบาทของชุมชน ได้แก่ บทบาทของผู้ปกครอง บทบาทของชุมชนทั่วไป (วัด โบสถ์ มัสยิด โรงพยาบาล ตำรวจ สื่อในท้องถิ่น ตลาด ญาติ ชุมกิจ)

- บทบาทของโรงเรียน ได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของโรงเรียน พันธกิจของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และบทบาทของห้องเรียน

ซึ่งแต่ละบทบาทต้องสอดคล้อง สนับสนุน ซึ่งกันและกัน และมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ มุ่งสร้างคนดีเหนือสิ่งอื่นใด มีอุปนิสัยที่ดีงาม เป็นคนดีและเก่งควบคู่กันไป มากกว่าการเป็นคนเก่งเพียงอย่างเดียว โดยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้น “คุณธรรมนำวิชาการ”

นี่จะต้องสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ประกอบด้วย

- เข้าใจผู้เรียน ผู้เรียนต้องมีความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์แบบมีคุณธรรม เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ สามารถใช้จิตใต้สำนึก จิตสำนึก และจิตเหนือสำนึกให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ รู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่สงบ และมีความสุข

- บทบาทของครู ครูต้องเปลี่ยนตัวเองจากครูผู้สอนเป็นครูผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ไม่ควรบอกคำตอบทั้งหมด แต่ควรหาทางแนะนำให้ผู้เรียนได้หาความรู้และคำตอบด้วยตนเอง เพราะในที่สุด ผู้เรียนก็ต้องเรียนรู้ด้วยตนเองไปตลอดชีวิต นอกจากนี้ ครูต้องเป็นแบบอย่างของคุณธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ

หลักการของรูปแบบการสอนที่เน้น “คุณธรรมนำวิชาการ” ประกอบด้วย

1. แบบอย่าง เด็ก ๆ จะเลียนแบบจากผู้อื่น โดยเฉพาะครูและผู้ปกครอง โรงเรียน แต่ไม่ใช่แค่ครูเท่านั้น บุคคลที่อยู่ในสถานศึกษา (เช่น แม่ครัว คนทำความสะอาด หน่วยรักษาความปลอดภัย) ต่างก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย เพราะทุก ๆ คนล้วนมีบทบาทในการสอนเด็กจากแบบอย่างของตน

2. เอ็ดดูแคร์ (Educare) หมายถึง การนำเอาสิ่งที่ดีงามออกมาจากตัวผู้เรียน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างคนดีเหนือสิ่งอื่นใด หลักการก็คือ การดึงเอาสิ่งที่ดีงาม รวมถึงคุณธรรมออกมาจากจิตใจของผู้เรียน ครูมีบทบาทสำคัญมากในการช่วยให้ผู้เรียนมีคุณธรรม ทั้งเป็นแบบอย่างที่ดี มีบุคลิกที่บูรณาการคุณธรรมหรือคุณค่าความเป็นมนุษย์ ตลอดเวลา ซึ่งจะปรากฏอยู่ในคำพูด ความคิด และการกระทำ เช่น พูดด้วยความนุ่มนวลอ่อนหวาน เข้าห้องเรียนก่อนเวลาเล็กน้อย

3. การเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามทฤษฎีการเรียนรู้พหุปัญญา (Gardner, 1999 อ้างถึงใน อัจจง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2557) ซึ่งนักเรียนแต่ละคนอาจเก่งไม่เหมือนกัน เมื่อร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม ทุกคนก็จะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดคุณค่าความเป็นมนุษย์ในผู้เรียน คือ ความรักความเมตตา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และอื่นๆ อีกมากมาย

กระบวนการเรียนการสอน “คุณธรรมนำวิชาการ”

1. บทบาทของผู้เรียน ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกระบวนการเรียนการสอน การวางแผนการสอนโดยครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้บอกว่า อยากเรียนอะไร เรียนอย่างไร มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และในการตอบคำถาม

2. การฝึกสมาธิ ควรเริ่มต้นทุกชั่วโมงด้วยการนั่งสงบนิ่งทำสมาธิ ซึ่งจะทำให้มีความสงบและความจำก็จะดีขึ้น วิธีฝึกสมาธิควรเป็นวิธีที่ง่าย เหมาะกับทุกคนในทุกศาสนาและวัฒนธรรม

3. แรงบันดาลใจ ครูที่จะเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ นักเรียนได้ คือครูที่มีอิทธิพลสูงสุดในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ความรักความเมตตาที่มีส่วนสำคัญ ครูจะต้องเข้าถึงใจของนักเรียนได้ โดยการเสียสละ และอุทิศตนเพื่อศิษย์ และศิษย์ก็จะปฏิบัติตามครู ซึ่งครูต้องให้ความคิด การกระทำ และคำพูดของตนเองสอดคล้องกับใจ โดยใช้เทคนิค 3H (HEAD HEART HANDS) คือ ความคิดเมื่อมีขึ้นมา อย่าเพิ่งมีปฏิกริยาทันที แต่ให้นำความคิดไปพิจารณาในใจ (ส่วนลึกของใจหรือจิตเหนือสำนึก) ซึ่งมีมโนสำนึกที่จะบอกเราได้ทันทีว่าความคิดนั้นดีมีประโยชน์หรือไม่ ถ้าดีมีประโยชน์จึงนำไปสู่การกระทำ รวมถึงคำพูดด้วย

4. การสร้างบรรยากาศ ครูต้องสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียน มีความสงบ ความรัก ความเมตตา สนับสนุนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ปรีक्षाกันได้ ปลอดภัย โดยครูไม่ชี้นิ้วสั่งและพูดเสียงดังว่า “เจียบ” บรรยากาศที่ดีต้องเป็นบรรยากาศที่สนับสนุนให้เด็กคิดวิเคราะห์ กล้าแสดงความคิดเห็น แม้บางครั้งไม่ตรงกับความคิดเห็นของครู ครูควรรับฟังก่อนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และจึงชื่นชมที่นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น พร้อมบอกว่า “เดี๋ยวเราจะช่วยกันค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมไปด้วยกัน” ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

5. นำคุณค่าความเป็นมนุษย์ออกมาจากภายใน วิธีการเรียนการสอนนี้คือหลักการของ เอ็ดดูแคร์ ครูจะไม่ใช้การบรรยาย แต่จะสอนให้เด็กคิดเอง ครูใช้วิธีตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเอง และตอบคำถาม หากผู้เรียนตอบไม่ได้ของผู้เรียนสงบจิตใจ หรือนั่งสมาธิสัก 2-3 นาที และคิดหาคำตอบอีกครั้ง

6. การบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์เข้าไปในทุกวิชาและทุกกิจกรรม การเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์นั้นมีวิธีที่หลากหลายได้แก่

- สร้างแรงบันดาลใจ
- ดึงคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเองซึ่งสามารถให้ผู้เรียนได้คิดและพูดออกมา
- บูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์เข้าไปในสาระโดยตรง
- เปลี่ยนสิ่งที่ไม่ดีมาเป็นบทเรียนที่ดีสำหรับผู้เรียน
- ใช้การเปรียบเทียบ

- ดึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ออกมาจากผู้เรียน ด้วยวิธีการพูดคุยกัน และระดมความคิด

- ใช้การเล่นิทาน
- เล่นเกมที่มีคุณค่าความเป็นมนุษย์
- เล่าเรื่องราวของบุคคลสำคัญของโลก
- ใช้เพลงและดนตรีในการบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์
- ใช้บทบาทสมมติและการแสดงละคร
- ใช้กิจกรรม เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การไปทัศนศึกษา และการจัดตั้งชมรมต่างๆ

รูปแบบการเรียนการสอนที่ได้คัดสรรมานำเสนอไว้ในที่นี้ล้วนเป็นรูปแบบที่น่าสนใจ และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสอนและการเรียนรู้ให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมทั้งสิ้น หากผู้สอนให้ความสนใจและพยายามศึกษาให้เข้าใจ และลองนำไปใช้อย่างเหมาะสม

ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรมของสถานศึกษา

ในที่นี้ขอนำเสนอตัวอย่างการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 “คุณธรรม 5 ประการ” ซึ่งถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและดำเนินกิจกรรมทั้งหลาย ในโรงเรียนสัตยาไส คือ (1) เปรมา (ความรักความเมตตา) (2) สัตยา (ความจริง) (สัตยาไส = มารดาแห่งความจริง) (3) ธรรมา (การประพฤติชอบ) (4) สันติ (ความสงบสุข) (5) อหิงสา (การไม่เบียดเบียน) และมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามอักษรย่อที่รวมกันเป็นคำว่า “EDUCATION” คือ 1. Enlightenment (การรู้แจ้ง) 2. Duty and Devotion (การปฏิบัติหน้าที่และการเสียสละอุทิศตน) 3. Understanding (ความเข้าใจถ่องแท้) 4. Character (อุปนิสัยที่ดีงาม) 5. Action (การนำความรู้ไปปฏิบัติ) 6. Thanking (การมีใจกตัญญูรู้คุณ) 7. Integrity (ความมีเกียรติ) 8. Oneness (ความมีใจสมาน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน) 9. Nobility (ความสง่างาม)

โรงเรียน สัตยาไส ใช้หลัก “Educare” โดยมุ่งดึงสิ่งที่ดีจากนักเรียนตั้งคำถามที่ดี และสร้างสรรค์ โน้มนำให้สวดมนต์ ปฏิบัติสมาธิ ระลึกถึงบุญคุณของผู้อื่น บุญคุณของสรรพสิ่ง มีความนอบน้อม มีความเคารพมีความเมตตากรุณา ฯลฯ อยู่เป็นปกตินิสัย

ตัวอย่างกิจกรรม

1. นั่งสมาธิยามเช้า ทุกเช้าหลังตื่นนอนเวลา 5.30 น. นักเรียนและครูจะรวมกันที่ห้องพระเพื่อ สวดมนต์และนั่งสมาธิเป็นเวลา 10 นาที โดยมีครูเป็นผู้นำนักเรียนทำสมาธิ จากนั้นครูจะปลุกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในหัวข้อต่าง ๆ โดยนำเสนอในรูปแบบการเล่านิทาน หรือการพูดคุย ถาม-ตอบ

2. เรียนรู้คุณค่าความเป็นมนุษย์ การเรียนรู้ในแต่ละวันจะเริ่มต้นด้วยวิชาคุณค่าความเป็นมนุษย์ เป็นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนต่อเนื่องหลังจากได้รับการยกระดับจิตใจในช่วงเช้ามีด โดยจะเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรม 5 ประการ คือ ความรักความเมตตา ความจริง ความประพฤติชอบ ความสงบสุข และอิหิงสา ใช้เวลาเรียนวันละ 40 นาที

3. บูรณาการกับสาระการเรียนรู้ ในระหว่างวันครูจะบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม เข้าไปในสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระตามความเหมาะสม

4. ยกย่องคนทำดี ครูจะยกย่องชื่นชมนักเรียนที่ทำดีให้นักเรียนที่เป็นเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ และครูได้รับทราบ เด็กที่รับคำชมจะรู้สึกภูมิใจ และมีแรงบันดาลใจที่จะทำความดีต่อไป ขณะที่นักเรียนคนอื่นจะรู้สึกอยากทำดีบ้างเพื่อจะได้รับการยอมรับและยกย่องจากคนอื่น

5. เชื่อมโยงสมาธิเข้ากับชีวิต อธิบายให้นักเรียนเห็นความสำคัญของสมาธิ เชื่อมโยงเรื่องสมาธิเข้ากับชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการทำสมาธิ และนำมาปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต นอกจากนี้โรงเรียนยังได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมาธิ ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตใจ

กลไกสู่ความสำเร็จ

1. ครูต้องรัก เมตตา และเข้าใจเด็ก โดยครูทุกคนของโรงเรียนจะได้รับการอบรมให้ความรู้เรื่องวิธีการนำสมาธิ เพื่อนำสมาธิในชั้นเรียนอย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้สมาธิเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน แสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นกัลยาณมิตรที่ดี คอยสร้างขวัญกำลังใจ ให้ความช่วยเหลือแนะนำ ตลอดจนให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

2. ประสาน “บ้าน” โรงเรียน โดยมีการเชิญผู้ปกครองเข้ารับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสมาธิไปพร้อมๆกับครูและนักเรียน ทั้งยังให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยเก็บข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการประเมินและพัฒนาต่อไป

การบูรณาการการสอนคุณธรรมกับเพศศึกษาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

ตามที่คุณเขียนได้กล่าวถึงทฤษฎี รูปแบบการเรียนการสอน และแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนในชั้นเรียนนั้น ยังมีอีกหลากหลายรูปแบบ วิธีการสอน ที่ช่วยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมต่างๆ ในชั้นเรียน สำหรับแนวทางการบูรณาการคุณธรรมในการสอนเพศศึกษาสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา คือ การนำหลักการ รูปแบบ วิธีการสอนที่ส่งเสริมคุณธรรมของผู้เรียนในชั้นเรียนสอดแทรกเข้าไปในรายวิชา โดยเลือกกิจกรรม สื่อต่าง ๆ ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มาปรับใช้ในชั้นเรียน ทั้งนี้ ผู้เขียนได้นำหลักการและรูปแบบ “คุณธรรมนำวิชาการ” ของ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา ซึ่งมีความชัดเจน มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายและประสบความสำเร็จ และรูปแบบการเรียนการสอนของ รศ.ดร.เอมอชมา วัฒนบูรานนท์ และ แครทโวล บลูมและมาเซีย ที่มีลำดับขั้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน มาบูรณาการกับการสอนเพศศึกษาในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาคุณธรรมในตัวผู้เรียน และไม่เกิดความเบื่อหน่ายจนเกินไป สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง รวมถึงสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยการจัดการเรียนรู้ได้แบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

(1) ขั้นนำ ประกอบด้วย การทำสมาธิ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การพูดคุยถาม-ตอบ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นว่าอยากเรียนรู้เรื่องอะไร สนใจอะไรบ้าง ตามหลักการของดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา

(2) ขั้นสอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเรียนรู้ (Learning หรือ L) ขั้นเปิดใจ (Openness หรือ O) ขั้นเห็นคุณค่า (Value หรือ V) และขั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence หรือ E) โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลเลิฟของรศ.ดร.เอมอชมา วัฒนบูรานนท์ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ใหม่ ทันสมัย เข้าใจง่าย และมีกิจกรรมที่หลากหลายในแต่ละขั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับลำดับขั้นการเรียนรู้ของแครทโวล บลูมและมาเซีย เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น)

(3) ขั้นสรุป ครูสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นถาม-ตอบ อย่างอิสระซึ่งรูปแบบหลักที่ใช้ในการเรียนการสอนนั้น ประกอบด้วย การฝึกสมาธิ การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม การเห็นคุณค่าของรายวิชา การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น โดยเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ

เป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของจอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1974: 213 - 240) ซึ่งนักเรียนทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน โดยครูจะมีบทบาทอย่างมากในการเตรียมการสอนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมมากที่สุดในทุกขั้นตอน ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นมิตร และยินดีที่จะตอบคำถามของนักเรียน โดยเฉพาะในเรื่องเพศ เพื่อให้นักเรียนได้ความรู้ในทางที่ถูกต้อง นอกจากนี้ผู้เขียนได้มีการประสานกับผู้ปกครอง สอบถามความคิดเห็น และขอความร่วมมือในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาที่อาจพบระหว่างการเรียนการสอน ตามหลักการและแนวคิดของ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา

ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา เพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น

เรื่อง การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในวัยรุ่น

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนทุกคนเก็บของบนโต๊ะเรียนให้โล่งสะอาดตา จากนั้นให้นักเรียนทุกคนนั่งสมาธิ โดยใช้วิธีการกำหนดลมหายใจอย่างง่ายเป็นเวลา 10 นาที
2. ครูให้นักเรียนเขียนคำถามที่สงสัย หรือสิ่งที่อยากรู้ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของตนเอง ใส่กระดาษที่ครูแจกให้และครูจะมีการตอบคำถามท้ายคาบ หากคำถามนั้นยังไม่ได้อธิบายในบทเรียน
3. ครูเปิดคลิปวิดีโอ เรื่อง Animation Boy & Girl ซึ่งจะอธิบายการเปลี่ยนแปลงของด้านต่างๆ ของร่างกายเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นให้นักเรียนชม และสอบถามนักเรียนว่า “จากคลิป VDO ที่นักเรียนได้รับชมไปนั้น เมื่อพิจารณาสังเกตกับตัวของนักเรียนแล้วนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นบ้าง?” (แนวคำตอบ: ขึ้นอยู่กับคำตอบของนักเรียน) จากนั้นครูกล่าวนำเข้าสู่บทเรียนเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ของวัยรุ่น

ขั้นสอน

ขั้นที่ 1 ขั้นการเรียนรู้ (Learning)

1. ครูให้นักเรียนทำกิจกรรม “รู้จัก ตัวเรา” โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม แยกชาย/หญิง และให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเพศของตนในด้านต่างๆ (ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา) ลงในกระดาษ Flip Chart ที่ครูแจกให้

2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน พร้อมเขียนสรุปประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามความคิดเห็นของนักเรียนไว้บนกระดาน

3. ครูนำภาพตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นในทางที่ดี และไม่ดี รวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่ผิดปกติที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักเลือกปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นเปิดใจ (Openness)

ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการ ด้านต่างๆที่เกิดขึ้นโดยให้นักเรียนเขียนลงบนสมุดบันทึกของตนเองในประเด็นคำถาม ดังนี้

1. นักเรียนมีความรู้สึกต่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการที่เกิดขึ้น อย่างไรบ้าง?

2. ให้นักเรียนเขียน “ข้อดี” ของการเจริญเติบโตและพัฒนาที่เกิดขึ้นในวัยของนักเรียนในด้านต่างๆ ให้มากที่สุด

3. นักเรียนมีวิธีการปรับตัวอย่างไรบ้าง ต่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นเห็นคุณค่า (Value)

1. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้รู้จักการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง มีทัศนคติที่ดี และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น โดยให้นักเรียนเขียนลงบนสมุดบันทึกของตนเองในประเด็นคำถาม ดังนี้

1.1 หากนักเรียนมีเพื่อนหรือคนรอบข้างที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือมีลักษณะที่แตกต่างจากนักเรียน นักเรียนจะมีวิธีการปฏิบัติตนต่อคนเหล่านั้นอย่างไรบ้าง เพื่อให้ผู้นั้นรู้สึกดีและเห็นคุณค่าในตนเอง

1.2 ให้นักเรียนเขียนวิธีการพัฒนาคุณค่าในตนเอง ให้ตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณค่า มีความภาคภูมิใจในตนเอง และมีคุณค่าต่อครอบครัวและสังคม อย่างน้อย 5 ข้อ

2. จากนั้นครูสุ่มอ่านสมุดบันทึกของนักเรียน โดยไม่ระบุชื่อของนักเรียน พร้อมอภิปรายร่วมกับนักเรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence)

ครูให้นักเรียนนั่งสงบนิ่ง ทำสมาธิอย่างง่าย พร้อมให้นักเรียนนึกถึงบทเรียนในวันนี้ และให้นักเรียนแผ่เมตตาในใจ เพื่อให้เกิดการยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นนึกเสมอว่า “ทุกคนเลือกเกิดไม่ได้ แต่ละคนมีข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกัน แต่ทุกคนสามารถเป็นคนดีได้ รู้จักยอมรับตนเอง และผู้อื่น รู้จักทำดีเพื่อสร้างคุณค่าในตนเอง และไม่รังเกียจหรือล้อเลียน ดูถูกผู้อื่นที่แตกต่างจากเรา ควรแสดงความเห็นใจและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เลือกลงมือในสิ่งที่ดี ที่ถูกต้อง และไม่ทำร้ายผู้อื่น”

ขั้นสรุป

1. ครูเลือกตอบคำถามของนักเรียนที่ส่งมาตอนต้นชั่วโมงหากข้อความนั้นยังไม่ได้รับการอธิบายในเนื้อหาระหว่างการเรียนการสอน และเปิดโอกาสให้นักเรียนสอบถามข้อสงสัยเพิ่มเติม

2. ครูมอบหมายให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด เรื่อง การเจริญเติบโตและพัฒนาการของวัยรุ่น และการจับคู่ เรื่องการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง เพื่อเป็นการทบทวนบทเรียน และให้นักเรียนเขียนความรู้สึกหลังการเรียนการสอนลงในสมุดบันทึกของตนเอง

นอกจากตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้เขียนได้นำมาใช้กับแผนการจัดการเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมในเรื่อง ทักษะคิดทางเพศ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และการทำแท้ง ปัญหาทางเพศและแนวทางการแก้ไขปัญหาทางเพศ อีกด้วย ซึ่งจากการใช้วิธีการสอนดังกล่าว พบว่า นักเรียน มีความรู้สึก และแสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวว่า รู้สึกเป็นเรื่องที่ดีที่มีการสอดแทรกเข้าไป เพื่อจะได้ปฏิบัติตนไปในทางที่ถูกที่ควร ใช้ความรู้ในทางที่ถูกต้อง ได้ฝึกสมาธิ จิตใจสงบ ไม่หมกมุ่น คลายเครียด ได้ทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ได้แสดงความคิดเห็น แต่บางส่วนเห็นว่า น่าเบื่อช่วงมีการนั่งสมาธิสวดมนต์ และบางส่วนไม่เห็นด้วยโดยเฉพาะนักเรียนชาย ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น อย่างไรก็ตาม การบูรณาการดังกล่าว ไม่อาจสามารถเปลี่ยนนิสัยหรือทัศนคติของผู้เรียนได้ภายในระยะเวลาอันสั้น และต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา และอาจารย์นงเยาว์ แห่งเพ็ญแข (อ้างถึงในสุวิมล ว่องวาณิช และคณะ, 2549) โดยการที่ครูจะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนนั้นจะต้องดำเนินการทั้งในด้านการพัฒนาบุคลิกภาพของครูให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก การสร้างความไว้วางใจและความปลอดภัยให้แก่เด็ก การบริหารชั้นเรียนให้เป็นไป

ในเชิงบวก โดยมุ่งเน้นให้ทุกส่วนกิจกรรมดำเนินไปในเชิงบวก เพื่อให้คุณธรรมและจริยธรรมเกิดขึ้นกับเด็กอย่างถาวร ในกรณีนี้ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2557) ได้อธิบายถึงระยะเวลาที่ต้องใช้ในการเปลี่ยนนิสัยของคนหนึ่งคน ซึ่งในแต่ละวัยต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนนิสัยให้ดีขึ้นดังนี้ เด็กอายุ 10 ขวบ ใช้ระยะเวลา 1-2 เดือน ผู้ใหญ่อายุ 20 ปี ใช้ระยะเวลา 4-5 เดือน และผู้ใหญ่อายุ 30 ปี ใช้ระยะเวลา 1 ปี

บทสรุป

การปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้มีประสิทธิภาพนั้น ไม่ควรยึดและปฏิบัติตามทฤษฎีใดเพียงทฤษฎีหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากคงไม่มีทฤษฎีใดที่ให้ผลในการพัฒนาและเปลี่ยนคนแบบเนรมิตได้ แต่ควรมีการนำทุกทฤษฎีไปประยุกต์อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เสริมซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่การพัฒนาที่มากที่สุดนั่นเอง (สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ, 2549) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน ทั้งนี้ โรงเรียน ชุมชน และครอบครัว ควรร่วมกันสร้างบรรยากาศ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำดี ประพฤติดี มีตัวอย่างที่ดี โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวที่ค่อนข้างมีอิทธิพลอย่างสูงกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองควบคุมโรคเอดส์สำนักอนามัย. (2558). *การเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อ HIV ใน 9 กลุ่ม ประชากรเป้าหมายพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปี 2558*. กรุงเทพมหานคร. ทิศนา แคมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2557). *เช็กส์กับวัยรุ่น*. sook creative happiness. 15, 31.
- เสาวนีย์ พนิชโยวาท. (2550). *เพศศึกษากับคุณธรรม...บูรณาการที่ลงตัว*. *วารสารสังฆวารสาร*. 4 (20), 8.
- สุวิมล ว่องวาณิช และคณะ. (2549). *รวมบทความ แนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2557). *คุณธรรมนำความรู้*. กรุงเทพมหานคร: พรีเมียมดี พับลิชชิง.

- เอ็มอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2555). รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เพศศึกษา โดยใช้รูปแบบ “ความรัก” เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา. สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอ็มอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2557). รายงานการวิจัย เรื่องการวิจัยพัฒนาโมเดลเลิฟ เพื่อสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ : ชุดโครงการวิจัยสำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอ็มอัชฌา วัฒนบุรานนท์.(2557). คู่มือการใช้โมเดลเลิฟ (Love Model) : โมเดลสร้างเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objectives*. Handbook II: Affective domain. New York: Mckay.
- Johnson, D. W. & Johnson R. T. (1974). Instructional goal structure: Cooperative competitive, or individualistic. *Review of Educational Research*, 44, 213-240.

ผู้เขียน

อาจารย์นวรรตน์ ธัญญศิริ อาจารย์กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330
อีเมล: meowzy@hotmail.co.th